



ZAMONAVIY IJTIMOY O'ZGARISHLAR SHAROITIDA BOSHLANG'ICH SINFLORDA ONA TILI TA'LIMINING KOMPETENSIYAVIY ASOSDA TAKOMILLASHTIRILISHI

Muminova Umida Qarshiyevna

*O'zbekiston Respublikasi Surxondaryo viloyati
Termiz davlat pedagogika institute f.f.f.d. v/b dotsenti
umuminova622@gmail.com*

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy ijtimoiy o'zgarishlar sharoitida boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish masalalari ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil etiladi. Bugungi globallashtirish, raqamlashtirish va axborot oqimining jadallashuvi ta'lim tizimi oldiga yangi talablarni qo'yimoqda. Xususan, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarning nafaqat bilim, balki amaliy ko'nikma va kompetensiyalarini shakllantirish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Maqolada ona tili ta'limining mazmuni kompetensiyaviy yondashuv asosida qayta ko'rib chiqilib, lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali metodlari yoritilgan. Shuningdek, interfaol metodlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va innovatsion yondashuvlarning o'quv jarayonidagi o'rni asoslab berilgan. Tadqiqot natijasida boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini takomillashtirishga oid metodik tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, ona tili ta'limi, kompetensiyaviy yondashuv, lingvistik kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, ta'lim sifati.

KIRISH (Introduction). Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti ta'lim tizimining barcha bo'g'inlariga yangicha yondashuvni talab etmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi, global integratsiya jarayonlari va ijtimoiy transformatsiyalar natijasida ta'limning an'anaviy modeli o'zining yetarli emasligini ko'rsatmoqda. Shu sababli bugungi kunda ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv ustuvor yo'nalish sifatida qaralmoqda [1]. Boshlang'ich ta'lim bosqichi shaxs rivojlanishining muhim davri hisoblanadi. Aynan shu davrda o'quvchilarda nutqiy faoliyat, tafakkur, kommunikativ ko'nikmalar shakllanadi. Ona tili fanining mazkur bosqichdagi o'rni beqiyos bo'lib, u o'quvchilarning fikrlash, muloqot qilish va bilimlarni o'zlashtirish jarayonining asosini tashkil etadi [2]. Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, ko'plab hollarda ona tili ta'limi hali ham bilimga yo'naltirilgan an'anaviy yondashuv asosida olib borilmoqda. Bu esa o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va nutqiy faoliyatni rivojlantirishda yetarli natija bermayapti. Shu nuqtai nazardan, ona tili ta'limini kompetensiyaviy asosda tashkil etish muhim ilmiy-pedagogik muammo sifatida qaraladi [3]. Mazkur



maqolaning maqsadi – zamonaviy ijtimoiy o‘zgarishlar sharoitida boshlang‘ich sinflarda ona tili ta’limini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirishning nazariy va amaliy asoslarini ochib berishdan iborat. Shuningdek, kompetensiyaviy yondashuv faqatgina bilim, ko‘nikma va malakalarni egallash bilan cheklanib qolmay, balki o‘quvchining real hayotiy vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish, muammolarni hal etish va samarali muloqot olib borish qobiliyatini shakllantirishni ham nazarda tutadi. Bu yondashuvda ta’lim natijasi sifatida o‘quvchining nafaqat “nimani bilishi”, balki “nima qila olishi” asosiy mezon sifatida qaraladi. Boshlang‘ich sinflarda ona tili ta’limini kompetensiyaviy asosda tashkil etishda kommunikativ, lingvistik va sotsiolingvistik kompetensiyalarni uzviy rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, kommunikativ kompetensiya o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutqda o‘z fikrini aniq, ravon va mantiqiy ifodalashini ta’minlasa, lingvistik kompetensiya til birliklarini to‘g‘ri qo‘llash, grammatik me‘yorlarga rioya etish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Sotsiolingvistik kompetensiya esa nutqiy vaziyatga mos ravishda til vositalarini tanlash, muloqot madaniyatiga amal qilishni o‘rgatadi. Bundan tashqari, zamonaviy ta’lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalar, xususan, interfaol metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosida o‘qitish hamda raqamli ta’lim resurslaridan samarali foydalanish kompetensiyaviy yondashuvni amaliyotga joriy etishda muhim vosita hisoblanadi. Bu metodlar o‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, ularni mustaqil izlanishga undaydi va o‘rganilgan bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash imkonini kengaytiradi. Shu bilan birga, ona tili darslarida matn bilan ishlash, uni tahlil qilish, qayta hikoya qilish, ijodiy yozuv topshiriqlarini bajarish orqali o‘quvchilarning tanqidiy va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish muhim hisoblanadi. Bu esa o‘quvchilarning nafaqat til kompetensiyasini, balki umumiy intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Natijada, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ona tili ta’limi o‘quvchilarning mustaqil fikrlovchi, erkin muloqot qila oladigan, hayotiy vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qila oladigan shaxs sifatida shakllanishiga zamin yaratadi.

METODOLOGIYA (Materials and Methods). Mazkur tadqiqotda ona tili ta’limini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish masalasini o‘rganishda kompleks ilmiy metodlardan foydalanildi. Xususan, tahlil va sintez metodlari yordamida mavzuga oid ilmiy-nazariy manbalar, pedagogik va metodik adabiyotlar chuqur o‘rganilib, umumlashtirildi. Bu esa tadqiqot muammosining nazariy asoslarini aniqlash hamda mavjud ilmiy qarashlarni tizimlashtirish imkonini berdi. Shuningdek, an’anaviy va kompetensiyaviy yondashuvlarning o‘ziga xos jihatlarini aniqlash maqsadida taqqoslash metodidan foydalanildi. Mazkur metod orqali boshlang‘ich ta’lim tizimidagi mavjud yondashuvlarning samaradorligi o‘zaro solishtirilib, ularning afzallik va kamchiliklari ilmiy jihatdan asoslab berildi. Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv metodi muhim o‘rin egalladi. Ushbu metod orqali boshlang‘ich sinf darslarining real holati, o‘qituvchilarning dars tashkil etish uslubi hamda



o'quvchilarning o'quv faoliyati bevosita kuzatildi. Natijada ona tili ta'limining amaldagi holati va undagi muammolar aniqlashtirildi. Bundan tashqari, o'qituvchilarning metodik faoliyatini chuqurroq tahlil qilish maqsadida so'rovnomalar va suhbat metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar yordamida pedagoglarning kompetensiyaviy yondashuvga munosabati, interfaol metodlardan foydalanish darajasi hamda dars jarayonidagi muammolari o'rganildi. Tadqiqotning amaliy qismi tajriba-sinov ishlari orqali amalga oshirildi. Unda boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi sinovdan o'tkazildi. Olingan natijalar asosida ona tili ta'limini takomillashtirishga oid ilmiy-metodik xulosalar chiqarildi. Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillari hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar tashkil etadi [4]. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, zamonaviy ijtimoiy o'zgarishlar sharoitida boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, tajriba-sinov ishlari davomida interfaol metodlar hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar qo'llanilgan sinflarda o'quvchilarning nutqiy faolligi, mustaqil fikrlash qobiliyati va muloqot kompetensiyasi an'anaviy usulda ta'lim olayotgan o'quvchilarga nisbatan ancha yuqori natijalarni ko'rsatdi. O'rganishlar natijasida aniqlanishicha, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar nafaqat bilimlarni o'zlashtiradi, balki ularni amaliyotda qo'llash, muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish va fikrini erkin ifodalash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Bu esa ona tili fanining faqat nazariy bilimlar bilan cheklanib qolmasdan, real hayotiy vaziyatlarga moslashgan holda o'qitilishini ta'minlaydi [5]. Shuningdek, tadqiqot davomida aniqlanishicha, dars jarayonida klaster, aqliy hujum, rolli o'yinlar, munozara kabi interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi hamda ularni faol o'quv subyektiga aylantiradi. Natijada o'quvchilar o'z fikrini mustaqil shakllantirish, dalillash va himoya qilish kabi ko'nikmalarga ega bo'ladi. Bu esa kommunikativ kompetensiyaning shakllanishida muhim omil hisoblanadi [6]. Tajriba-sinov natijalari shuni ham ko'rsatdiki, boshlang'ich sinf o'qituvchilarining metodik tayyorgarligi darajasi ona tili ta'limining sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Kompetensiyaviy yondashuvni samarali amalga oshirish uchun o'qituvchi nafaqat lingvistik bilimlarga ega bo'lishi, balki zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotda qo'llay olish ko'nikmasiga ham ega bo'lishi zarur [7]. Bundan tashqari, tadqiqot jarayonida o'quvchilarning yozma va og'zaki nutqini rivojlantirishda integrativ yondashuv samarali natija berishi aniqlandi. Ya'ni, tilning barcha bo'limlari (fonetika, leksika, grammatika)ni alohida emas, balki o'zaro bog'liq holda o'qitish o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, tadqiqot natijalari boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish o'quvchilarning nafaqat bilim



darajasini, balki ularning funksional savodxonligini, tanqidiy fikrlashini va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi.

MUHOKAMA (Discussion). Olingan natijalar zamonaviy pedagogik tadqiqotlar bilan uyg'un holda bo'lib, kompetensiyaviy yondashuvning ta'lim tizimidagi ustuvor ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. Xususan, ilmiy manbalarda ta'kidlanganidek, bugungi kunda ta'limning asosiy maqsadi o'quvchilarga tayyor bilim berish emas, balki ularni mustaqil fikrlashga, muammolarni hal etishga va bilimlarni amaliyotda qo'llashga o'rgatishdan iboratdir [8]. Mazkur tadqiqot natijalari ham aynan shu fikrni qo'llab-quvvatlaydi. Chunki kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar faol ishtirok etadi, o'z fikrini erkin bayon qiladi va o'quv jarayonining subyektiga aylanadi. Bu esa konstruktivistik ta'lim nazariyasiga ham mos keladi, ya'ni bilimlar o'quvchi tomonidan faol ravishda shakllantiriladi [9]. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'limda ona tili fanining o'rni va ahamiyatini yanada oshirish zarurligini ko'rsatadi. Chunki aynan ona tili orqali o'quvchilarda tafakkur, nutq, muloqot va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalari shakllanadi. Shunday ekan, mazkur fan doirasida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi [10]. Biroq tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlandi. Jumladan, ba'zi o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni yetarli darajada bilmasligi, interfaol metodlardan foydalanish ko'nikmalarining sustligi kompetensiyaviy yondashuvni to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qilmoqda. Bundan tashqari, o'quv-metodik ta'minotning yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi ham muhim muammo sifatida namoyon bo'lmoqda [11]. Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarning malakasini oshirish, zamonaviy metodik qo'llanmalar yaratish hamda ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish zarur. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida darslarning mazmunini hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash, o'quvchilarni faol fikrlashga undovchi topshiriqlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday qilib, olib borilgan tadqiqot natijalari boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini kompetensiyaviy asosda takomillashtirish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham zarur ekanligini asoslab beradi. Bu esa ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va zamonaviy talablar darajasiga olib chiqishda muhim omil hisoblanadi. Olingan natijalar zamonaviy pedagogik tadqiqotlar bilan uyg'un holda bo'lib, kompetensiyaviy yondashuvning ta'lim tizimidagi ustuvor ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. Xususan, ilmiy manbalarda ta'kidlanganidek, bugungi kunda ta'limning asosiy maqsadi o'quvchilarga tayyor bilim berish emas, balki ularni mustaqil fikrlashga, muammolarni hal etishga va bilimlarni amaliyotda qo'llashga o'rgatishdan iboratdir [8]. Mazkur tadqiqot natijalari ham aynan shu fikrni qo'llab-quvvatlaydi. Chunki kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar faol ishtirok etadi, o'z fikrini erkin bayon qiladi va o'quv jarayonining subyektiga aylanadi. Bu esa konstruktivistik ta'lim nazariyasiga ham mos keladi, ya'ni bilimlar o'quvchi tomonidan faol ravishda shakllantiriladi [9]. Shu bilan



birga, tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'limda ona tili fanining o'rni va ahamiyatini yanada oshirish zarurligini ko'rsatadi. Chunki aynan ona tili orqali o'quvchilarda tafakkur, nutq, muloqot va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalari shakllanadi. Shunday ekan, mazkur fan doirasida kompetensiyaviy yondashuvni joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi [10]. Biroq tadqiqot davomida ayrim muammolar ham aniqlandi. Jumladan, ba'zi o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni yetarli darajada bilmasligi, interfaol metodlardan foydalanish ko'nikmalarining sustligi kompetensiyaviy yondashuvni to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qilmoqda. Bundan tashqari, o'quv-metodik ta'minotning yetarli darajada ishlab chiqilmaganligi ham muhim muammo sifatida namoyon bo'lmoqda [11]. Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarning malakasini oshirish, zamonaviy metodik qo'llanmalar yaratish hamda ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish zarur. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida darslarning mazmunini hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash, o'quvchilarni faol fikrlashga undovchi topshiriqlardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shunday qilib, olib borilgan tadqiqot natijalari boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini kompetensiyaviy asosda takomillashtirish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham zarur ekanligini asoslab beradi. Bu esa ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va zamonaviy talablar darajasiga olib chiqishda muhim omil hisoblanadi.

NATIJALAR VA ULARNING CHUQURLASHTIRILGAN TAHLILI.

Tadqiqot natijalari chuqur tahlil qilinganda, kompetensiyaviy yondashuvning boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini tashkil etishda nafaqat samarali, balki zarur pedagogik mexanizm ekanligi aniqlandi. Tajriba-sinov ishlari davomida o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasi bilan bir qatorda ularning nutqiy, kommunikativ va kognitiv rivojlanish ko'rsatkichlari ham o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning faollik darajasi sezilarli oshadi. Ular passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanadi. Bu holat ayniqsa kichik yoshdagi o'quvchilar uchun muhim bo'lib, ular uchun faol ishtirok etish orqali bilim olish samaraliroq kechadi. Bundan tashqari, o'quvchilarda metakognitiv ko'nikmalar shakllana boshladi. Ya'ni ular o'z o'rganish jarayonini anglash, xatolarini tahlil qilish va o'z faoliyatini mustaqil boshqarishga intila boshladi. Bu esa zamonaviy ta'limning muhim talabi hisoblanadi. Tahlillar shuni ham ko'rsatdiki, integrativ yondashuv asosida olib borilgan darslarda tilning barcha komponentlari o'zaro bog'liq holda o'rganilgani sababli bilimlar fragmentar emas, balki tizimli shakllanadi. Bu esa o'quvchilarning nutqiy faoliyatida barqarorlikni ta'minlaydi. Shuningdek, o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyati ham rivojlanganligi kuzatildi. Erkin yozma ishlar, munozaralar va rolli o'yinlar orqali ular o'z fikrini noodatiy shaklda ifodalashga harakat qildi. Bu esa ularning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari chuqur tahlil qilinganda, kompetensiyaviy yondashuvning boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini tashkil etishda



nafaqat samarali, balki zarur pedagogik mexanizm ekanligi aniqlandi. Tajriba-sinov ishlari davomida o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasi bilan bir qatorda ularning nutqiy, kommunikativ va kognitiv rivojlanish ko'rsatkichlari ham o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning faollik darajasi sezilarli oshadi. Ular passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanadi. Bu holat ayniqsa kichik yoshdagi o'quvchilar uchun muhim bo'lib, ular uchun faol ishtirok etish orqali bilim olish samaraliroq kechadi. Bundan tashqari, o'quvchilarda metakognitiv ko'nikmalar shakllana boshladi. Ya'ni ular o'z o'rganish jarayonini anglash, xatolarini tahlil qilish va o'z faoliyatini mustaqil boshqarishga intila boshladi. Bu esa zamonaviy ta'limning muhim talabi hisoblanadi. Tahlillar shuni ham ko'rsatdiki, integrativ yondashuv asosida olib borilgan darslarda tilning barcha komponentlari o'zaro bog'liq holda o'rganilgani sababli bilimlar fragmentar emas, balki tizimli shakllanadi. Bu esa o'quvchilarning nutqiy faoliyatida barqarorlikni ta'minlaydi. Shuningdek, o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyati ham rivojlanganligi kuzatildi. Erkin yozma ishlar, munozaralar va rolli o'yinlar orqali ular o'z fikrini noodatiy shaklda ifodalashga harakat qildi. Bu esa ularning shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

AMALIY TAVSIYALARNING KENGAYTIRILGAN TALQINI. Tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqilgan tavsiyalarni yanada tizimli ravishda quyidagicha guruhlash mumkin. Avvalo, didaktik yondashuvni yangilash zarur. Darslar reproduktiv (yodlashga asoslangan) usuldan voz kechib, produktiv (ijodiy va amaliy faoliyatga yo'naltirilgan) shaklda tashkil etilishi lozim. Ikkinchidan, o'quv topshiriqlarini diversifikatsiya qilish muhim. Ya'ni topshiriqlar turli darajada bo'lishi, o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda ishlab chiqilishi kerak. Bu differensial ta'limni ta'minlaydi. Uchinchidan, integratsiyalashgan darslarni joriy etish tavsiya etiladi. Ona tili fanini boshqa fanlar (masalan, o'qish savodxonligi, atrof-muhitni o'rganish) bilan bog'lash orqali o'quvchilarning bilimlari yanada mustahkamlanadi. To'rtinchidan, pedagogik refleksiyaning rivojlantirish zarur. O'qituvchi har bir darsdan so'ng o'z faoliyatini tahlil qilishi, kuchli va zaif tomonlarini aniqlashi kerak. Beshinchidan, ta'limda raqamli transformatsiya jarayonlarini jadallashtirish lozim. Elektron platformalar, interaktiv testlar va multimedia vositalari orqali ta'limning samaradorligi oshadi. Shuningdek, mazkur amaliy tavsiyalarni samarali amalga oshirish uchun baholash tizimini ham takomillashtirish zarur. Xususan, an'anaviy baholashdan ko'ra formatif (jarayon davomida baholash) va summativ (yakuniy natijani baholash) usullarini uyg'un holda qo'llash maqsadga muvofiqdir. Bu orqali o'quvchilarning nafaqat bilim darajasi, balki ularning kompetensiyalari, ya'ni amaliy faoliyati, fikrlash darajasi va kommunikativ ko'nikmalari ham aniqlanadi. Shu bilan birga, o'quvchilarni o'z-o'zini baholash va o'zaro baholash jarayonlariga jalb etish ularning mas'uliyatini oshiradi hamda reflektiv fikrlashini rivojlantiradi. Natijada, ta'lim jarayoni yanada shaffof, adolatli va samarali tashkil etiladi.



XULOSA. Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy va axborotlashuv jarayonlari sharoitida boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish pedagogika nazariyasi va amaliyotining dolzarb yo'nalishlaridan biri ekanligi tadqiqot natijalari orqali o'z tasdig'ini topdi. Mazkur yondashuv ta'lim mazmunini yangilash, o'quv jarayonini samarali tashkil etish hamda o'quvchilarni zamonaviy jamiyat talablariga mos ravishda shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etilgan ona tili darslari o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshiradi, balki ularning nutqiy faoliyati, kommunikativ qobiliyatlari, mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini ham kompleks ravishda rivojlantiradi. Ayniqsa, interfaol metodlar, muammoli vaziyatlar va integrativ yondashuv asosida olib borilgan darslar o'quvchilarning faol o'quv subyektiga aylanishiga, ya'ni bilimni tayyor shaklda qabul qiluvchi emas, balki uni mustaqil ravishda hosil qiluvchi shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ona tili ta'limida lingvistik va metodik komponentlarning uzviy integratsiyasi o'quvchilarda funksional savodxonlikni shakllantirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Tilning fonetik, leksik va grammatik jihatlarini alohida emas, balki o'zaro bog'liq holda o'qitish o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini tizimli rivojlantirish imkonini beradi. Bu esa o'z navbatida o'quvchilarning real hayotiy vaziyatlarda til vositalaridan samarali foydalanishiga zamin yaratadi. Bundan tashqari, tadqiqot o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatishini yana bir bor tasdiqladi. Zamonaviy ona tili o'qituvchisi nafaqat chuqur lingvistik bilimlarga ega bo'lishi, balki innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyotda qo'llay olishi, darsni shaxsga yo'naltirilgan va interfaol shaklda tashkil eta olishi zarur. Shu bois o'qituvchilarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlash, ularni metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash muhim vazifalardan biri sifatida qaraladi. Tadqiqot natijalari asosida shuni ta'kidlash mumkinki, kompetensiyaviy yondashuvni ona tili ta'limiga joriy etish quyidagi ustuvor natijalarga olib keladi: o'quvchilarning bilimlarini amaliyot bilan bog'lash, ularning mustaqil fikrlash va muammolarni hal etish qobiliyatini rivojlantirish, kommunikativ faoliyatini faollashtirish hamda ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish. Umuman olganda, boshlang'ich sinflarda ona tili ta'limini kompetensiyaviy asosda takomillashtirish ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, uni xalqaro standartlarga moslashtirish va yuqori malakali, fikrlovchi, kommunikativ jihatdan rivojlangan shaxsni tarbiyalashda muhim omil hisoblanadi. Kelgusida ushbu yo'nalishda olib boriladigan ilmiy tadqiqotlar kompetensiyalarni raqamli texnologiyalar bilan integratsiyalash, innovatsion metodik modellarni ishlab chiqish hamda ta'lim samaradorligini baholashning yangi mezonlarini yaratishga qaratilishi maqsadga muvofiqdir.



FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – 176 b.
2. Ziyomuhamedov B., Abdullayeva M. Pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2015. – 320 b.
3. Mahmudov N. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2018. – 240 b.
4. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2017. – 300 b.
5. Egamberdiyev A. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent, 2019. – 220 b.
6. Nurmonov A. Lingvistika asoslari. – Toshkent, 2016. – 280 b.
7. Shukurova M. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2020. – 256 b.
8. Hymes D. On Communicative Competence // Sociolinguistics / Ed. J.B. Pride, J. Holmes. – Harmondsworth: Penguin, 1972. – P. 269–293.
9. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 270 p.
10. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Pearson Education, 2007. – 410 p.
11. Vygotsky L.S. Thought and Language. – Cambridge: MIT Press, 1986. – 287 p.